

Klachten theater, standbeeldent theater op school

1 januari 1981

Auteur: Jose Ruigrok

Volume: 12

Nummer: 5

Pagina's: 3-11

Documenten

- [moer_jrg12_050.pdf](#)

jose ruigrok klachten theater standbeeldent theater d rama op school in haar onderwijsbege idingspraktijk bij de werkgroep vre had jose ruigrok te maken met nederlandse en buitenlandse kinderen op de lagere school taal en cultuur verschillen belemmeren onderling contact en houden ook de schijnbare tegenstellingen in stand die verschillen maken het vaak ook moeilijk om spelvormen te ontwerpen waarin kinderen eigen ervaringen tonen buurtthema s rolpatronen of waarin andere wereldoriënterende onderwerpen aan de orde zijn de techniek van het standbeeldent theater leek hier mogelijkheden te bieden deze ogen schijnlijk simpele theater techniek heeft augusto boal2 ontwikkeld om alledaagse onderdrukkingservaringen te vertonen en een nieuwe weerbaarheid te ontwikkelen tegen die onderdrukking van belang is dat deze techniek weinig verbale vaardigheid van de spelers eist het theater zelf is het belangrijkste communicatiemedium boal heeft zijn techniek ontwikkeld voor volwassenen jose ruigrok heeft nagegaan welke elementen van deze techniek geschikt zijn voor kinderen in de bovenbouw van het basisonderwijs hieronder volgt eerst iets over de geschiedenis de theorie en de praktijk van boals stand beeldent theater in dat overzicht zitten aanknopingspunten voor wie met welke doel groep dan ook aan de slag wil daarna beschrijft jose haar ervaringen met het klachten theater zoals het nu is gaan heten in het buu rtonderwijsproject met leerlingen van de lagere school tot slot geeft ze een beoordeling van de techniek naar bruikbaarheid voor de bovenbouw van het bas is onderwijs in 1968 hadden de strijdkrachten in peru een inlegral a fin het doel was om in vier jaar een revolutionaire regering aan de macht gebracht eind te maken aan analfabetisme en ongeletterd onder president juan velasco alvarado heid 3 die regering begon in 1973 een groots opgezet in elk land is alfabetisering een ingewikkeld pro alfabetiseringsproject operacion a fabetizacion bleem in peru is het heel groot omdat er zoveel 3 talen zijn behalve spaans zijn er de hoofdtalen bruiken en zeiden dan we gaan jullie wat vra quechua drie miljoen sprekers en aymara drie gen wij zullen de vragen in het spaans stellen honderd duizend sprekers maar daarnaast zijn en jullie moeten ons antwoorden maar jullie er nog talloos veel dialecten en

talen in loreto kunnen geen spaans spreken jullie moeten een van de dunst bevolkte provincies worden bij fotografie spreken we stellen jullie vragen in voorbeeld niet minder dan 45 verschillende talen het spaans een taal jullie antwoorden in foto s gesproken ook een taal onder die omstandigheden en geïnspireerd door een vraag was bijvoorbeeld waar woon je de paulo freire definieerden de medewerkers van antwoorden foto s dus waren het interieur alfin analfabeten niet als mensen die zich niet van een krot of een hut een rivieroever een por kunnen uitdrukken maar als mensen die zich tret van een kind bij de bespreking van deze niet kunnen uitdrukken in een bepaalde taal in foto antwoorden komt bij de eerste aan de orde dit geval spaans bovendien gingen ze er vanuit er is maar een kamer die keuken woon en slaap dat alle idiomen talen zijn maar dat er een kamer is welke voorwerpen staan centraal uit groot aantal talen bestaat die niet idiomatisch welke hoek is de foto genomen staan er mensen zijn die niet geschreven of gesproken worden op bij de tweede foto kwam aan de orde dat de iemand die een nieuwe taal leert verwerft zich rivier soms overstroomt zodat het erg gevaarlijk is een nieuwe manier om de werkelijkheid te ken om aan die oever te wonen de fotograaf van de nen en om die kennis door te geven aan anderen derde foto legde uit dat in zijn streek ratten het op grond van dit soort overwegingen formuleer leven van kinderen bedreigen de kinderen wor de alfin twee hoofddoelen den beschermd door honden die de ratten aanval 1 alfabetisering in de eigen taal en in het spaans len er was schurft geweest en de hondenvanger zonder de deelnemers te dwingen hun eigen taal had de honden meegenomen nu had het kind op op te geven voor het spaans deze foto geen bescherming meer als z n ouders 2 alfabetisering in allerlei talen vooral die van naar hun werk waren en nu hadden ratten een de kunst zoals theater fotografie poppenspel stukje van de neus van het kind gebeten film journalistiek enz het waren dus geen objectieve foto s van wonin gen ook de emotionele beleving en de mening d e to eschouwe r wordt acte u r van de fotograaf spraken uit de beelden de foto s maakten gemeenschappelijke ervaringen en augusto boa werkte in de theatersector van ai symbolen van de groep zichtbaar fin zijn taak was dus om het lexicon woorden ook boal wilde de concrete ervaringen van de kleuren vormen bewegingen klanken enz en deelnemers onderwerp laten zijn in zijn theater de syntaxis dramatische handeling van het thea experiment de produktiemiddelen zijn in dit ge ter bruikbaar te maken voor iedereen met of val het eigen lijf en de emotionele expressiemo zonder acteurstalent doel was om het theater in gelijkheden dienst te stellen van de onderdrukten zodat ze zich kunnen uitdrukken en door het gebruik van mech a n ise ring e n condit i one ring die nieuwe taal nieuwe concepten kunnen ontdekken daarvoor is het nodig dat de mensen om de taal van het theater te leren spreken moet veranderen van toeschouwers passieve wezens in je je volgens boal bewust worden van een aantal de toneelvoorstelling in subjecten in spelers in bepalende aspecten overbrengers van de dramatische handeling a de lichamelijke mogelijkheden en beperkingen boal vindt dat revolutionaire toneelgroepen de mechanisering produktiemiddelen van het theater aan het volk b de mate waarin cultuurgebonden rituelen en moeten geven zodat ze dat ook kan gebruiken opgelegde maatschappelijke spelregels gedrag het theater is een wapen zegt hij dat in handen en denken bepalen

van het volk hoort c de uitdrukkingsmogelijkheden van het lijf hij illustreert zijn techniek aan de hand van het voorbeeld van de fotografiesectie van alfin de a door de specialistische handelingen die ge begeleiders gaven daar de leden van de groep een paard gaan met arbeid ontstaat lichamelijke ver fototoestel leerden hun hoe ze dat konden ge vorming vergelijk het spierstelsel van een typis t 4 met dat van een nachtwaker van een fabriek d e op te kijken naar onze meerdere en zelfs de eerste werkt zittend van het middel tot de voe tramconductor die zojuist nog een seksistische ten wordt het lichaam een met de rest van het opmerking maakt wordt met u aangesproken bureau alleen armen en vingers zijn actief d e oude mensen worden behulpzaam de weg overge nachtwaker daarentegen loopt steeds d aar d oor zet en verliezen hun recht om te spreken ouders zijn de loopspieren al die tijd in ontwikkeling worden met respect behandeld eert uw vader en allebei raken ze door hun werk vervreemd van uw moeder kinderen zijn nog maar kinderen en hun lichaam hun stem telt niet een vrouw moet heel wat i n het europa van de gemechaniseerde en geauto moeite doen om in politiek onderwijs bedrijfsle matiseerde arbeid geldt dat nog veel sterker dan ven serieus genomen te worden op vergaderingen in de zuidamerikaanse maatschappij in zuid worden ze meestal meer hoffelijk of charmant amerika verrichten handarbeidsters boeren en dan serieus behandeld mijnwerkers veel lichamelijke activiteit voor hun een voorbeeld van boal uit brazilie de landeige werk in europa roepen we nieuwe rituelen in naren in brazilie eisten dat de boeren hun ogen het leven zoals trimmen joggen of racefietsen neer zouden slaan als ze in gesprek waren met om lichamen actief te kunnen blijven een een hun landheren als blijk van respect ze waren ge zijdig ontwikkeld spierstelsel met eenzijdige uit wend aan die gewoonte als de landeigenaren ze drukkingsmogelijkheden noemt b oal een mas aanspraken mompelden ze naar de grond sta ker rend ja meneer ja meneer toen de regering een hervorming ingevoerd had gingen vertegen b in de verschillende essays van boal over socia woordigers naar de boeren om hun te zeggen dat le maskers rituelen en genormeerd denken ont ze nu zelf landeigenaar zouden zijn de boeren dek ik drie vormen van vastgelegde gedrags en staarden naar de grond en mompelden ja denkpatronen vriend ja vriend b 1 cultuurgebonden vormafspraken tijdens een b 3 les flics dans les teies les flics dans les workshop in amsterdam april 1980 illustreerde te tes de smerissen in je kop is een uitdrukking boal deze vorm van rituelen door ons gezinnen die boal meer dan eens gebruikte tijdens de aan tafel te laten zien uit verschillende europese workshop met name in europa met zijn ver hulde en zuidamerikaanse landen met de deelnemers onderdrukkingsmechanismen speelt de onder componeerde boal standbeeldengroepen van deze drukking zich vaak af in ons eigen hoofd we zijn gezinnen slaaf geworden van maatschappelijke waarden en voor de kijkers waren de beelden zo karakteris normen systemen van de heersende klasse die tiek dat ze het land van herkomst al riepen voor in ons denken verankerd zijn de vervreemding dat boal zijn beelden af had je zag duidelijk de van de eigen belangen verloopt geruisloos de positie van de vrouw in het gezin in de verschil mate waarin deze flics ons denken de baas zijn lende landen van de man van de kinderen bepaalt in hoeverre we onderdrukking als indivi andere voorbeelden zijn de ongeschreven afspra dueel probleem opvatten in

plaats van als een onken over de wijze waarop mensen elkaar begroet rechtvaardigheid van het systeem dat zich zo in ten de beleefde hand die wordt gegeven een stand houdt je kan het beschouwen als een vorm zoen of een omhelzing afhankelijk van de sociale van zelfdressuur we houden ons aan de regels relatie waarin de begroeters tot elkaar staan ge zult niet stelen en al worden we dagelijks 6 2 gedragscode voor verschillende sociale rollen bestolen door bijvoorbeeld het winstmaken van van oudsher zijn deze patronen in de verschillen grootwinkelbedrijven houden wij onze handen de hierarchische samenlevingen ontwikkeld aan thuis ge zult geen kwaad met kwaad vergelden geleerd en gecultiveerd de adel en de geestelijk en terwijl de overheid ons in woningnood dwingtheid werden onderdanig en eerbiedig benaderd en laten we de gezagsdragers rustig in hun villa s in met de bijbel in de hand werd dit gedrag verheerlijkt en nijmegen wonen ven tot een belangrijk opvoedingsprincipe eer als je de alledaagse patronen zichtbaar maakt gelijkheid netheid gehoorzaamheid staan hoog in komen ingeburgerde onrechtvaardigheden helder aanzien de priesters hebben zich goed kunnen tevoorschijn boel kiest deze weg van alledaagse handhaven de adel werd vervangen door de ba ervaringen voor zijn theater omdat die dagelijksezen en de uniformdragers we hebben geleerd om ervaringen als inhoud voor spelers en kijkers leer 5 zaam en actueel zijn standbeeldentheater zijn de toeschouwers acteurs geworden c het lijf als expressiemogelijkheid in onze cultuur een van de deelnemers sters boetseert een beeld tuur leren we ons uit te drukken in woorden we dengroep die op kernachtige wijze een situatie moeten opnieuw leren de expressieve mogelijkhe van onderdrukking verbeeldt wanneer de andere den van ons lijf te benutten groepsleden het beeld herkennen kunnen ze klei boel gaat ervan uit dat je mensen kan dwingen ne wijzigingen in de houding of de formatie van zich in hun houding uit te drukken alsje ze de de beeldengroep aanbrengen om de problematiek mogelijkheid ontnemt om te spreken hij heeft te verscherpen een groot aantal oefeningen verzameld en be vervolgens wordt een beeldengroep gemaakt van dacht om zijn deelnemers voor te bereiden op het de ideale oplossing van het probleem ook hier is standbeeldentheater ze zijn te vinden in jeux discussie mogelijk door wijzigingen in de beelden pour acteurs et non acteurs mijn ervaring is dat groep aan te brengen deze oefeningen in het werken met kinderen de derde stap is een spel waarin het de bedoeling meestal afleiden van het uiteindelijke spel daar is om van de eerste beeldengroep de actuele situatie om zal ik ze hier verder niet beschrijven tuatie door improvisatie terecht te komen bij de ideale situatie simultane dramaturgie het is heel belangrijk dat de persoon die de rol van de onderdrukte speelt degene is die de veran afgezien van oefeningen om lijf en geest op te dering tot stand moet brengen iedere andere op warmen had boel nog andere technieken nodig lossing is een magische een burgerlijke vorm van om het theater dichterbij boerinnen boeren fantasie de onderdrukkers zullen immers nooit mijnwerkers en andere deelnemers te brengen en uit zichzelf de onderdrukking opheffen want dat om de afstand tussen begeleiders en deelnemers strijdt met hun belang te verkleinen zo gebruikte hij de simultane dra de rol van de onderdrukte persoon is dan ook de maturgie moeilijkste daarom kunnen de toeschouwers een groep acteurs begeleiders maakt een korte deze rol steeds vervangen wan-

neer die in de knel voorstelling over een problematiek die voor een dreigt te raken en wanneer de toeschouwer bete gegeven dorp actueel is degene die dat actuele re oplossingen ziet voor het gestelde probleem onderwerp heeft voorgesteld een bewoner van deze laatste stap ontwikkelt zich meestal tot een dat dorp is altijd in de zaal als de voorstelling theatrale discussie over de mogelijke verande vertoond wordt ringsstrategieen door de verandering tot in de de acteurs spelen de voorstelling tot de proble tails in beeld te zien blijkt de deelnemers dat er matiek voor het publiek duidelijk is dan stoppen verschil van mening bestaat meer dan in verbale ze op een kritiek moment de voorstelling en vra discussies blijkt gen het publiek oplossingen voor het probleem om tot revolutionaire veranderingen te komen de acteurs improviseren een gegeven oplossing moeten volgens boal de individuen zich bewust als een aantal kijkers het niet eens is met de op worden van onderdrukking en zich daar krachtig lossing kunnen ze opnieuw een oplossing voor tegen leren verzetten bovendien worden met de stellen die dan meteen wordt uitgespeeld ze theatrale werkwijze de individuele problemen de toeschouwers krijgen zo een voorstelling te gegeneraliseerd dat is dan ook de reden dat boal zien die bestaat uit hun eigen ervaringsbeelden de inhouden voor dit theater zoekt in de directe de oplossingsactiviteit van het publiek is deel ge leef en ervaringswereld van de deelnemers worden van het toneel via de theaterbeelden het is belangrijk dat mensen zich bewust worden kunnen de toeschouwers met elkaar discussieren van de ongelijke verhoudingen in de structuren over oplossingen voor hun gemeenschappelijke waarin ze functioneren school werk familie onderdrukking woonomgeving die structuur wordt bepaald door de produktieverhoudingen als de produk standbe el d e ntheater tieverhoudingen veranderen zullen alle andere verbanden onverbiddelijk meeveranderen maar d e vo l g e n d e s t a p i s d e v o l l e d i g e o p h e f f i n g v a n d e i n e e n r e v o l u t i o n a i r p r o c e s i s h e t o o k v a n b e l a n g s c h e i d i n g t u s s e n t o e s c h o u w e r s e n a c t e u r s i n h e t o m a a n t e t o n e n d a t e r z o w e l v e r a n d e r i n g e n n o d i g z i j n i n d e i n f r a s t r u c t u u r a l s i n d e s u p e r p a k w a s n i e u w n i e t d e b u i t e n l a n d s e k i n d e r e n s t r u c t u u r d e p r o d u k t i e v e r h o u d i n g e n o m d a t z e l f m a a r l e v e n l e r e n e n s p e l e n i n e e n i n t e r c u l t u p r o c e s t e d o e n s l a g e n r e e l b e v o l k t e b u u r t s t o n d c e n t r a a l c o n f l i c t s i t u a d a t b e t e k e n t d a t o o k o n d e r d r u k k i n g s e r v a r i n g e n t i e s o n g e l i j k e b e h a n d e l i n g o n b e g r i p t u s s e n d e d i e n i e t i e d e r e e n k a n v e r t a l e n i n p o l i t i e k e t e r m e n k i n d e r e n r o l g e d r a g e n z w e l w a s e r s p e c i a l e a a n e r v a r i n g e n v a n e e n z a a m h e i d o f o n d e r d r u k k i n g i n d a c h t v o o r d e k e u s v a n d e w e r k v o r m e n d a a r i n r e l a t i e s b i j v o o r b e e l d o n d e r w e r p k u n n e n z i j n v a n z o u d e n d e v e r s c h i l l e n d e c u l t u r e l e b e n a d e r i n g e n h e t s t a n d b e e l d e n t h e a t e r z i c h t b a a r m o e t e n z i j n s o m m i g e c r i t i c i n o e m e n d a t s y m p t o o m b e s t r i j n a a s t w e r k v o r m e n a l s h e t k l a c h t e n b o e k e e n d i n g z o n d e r a n a l y s e v a n d e m a a t s c h a p p e l i j k e w e r s c h r i f t w a a r i n k i n d e r e n k l a c h t e n o v e r g e b e u r t e k e l i j k h e i d a n d e r e n t r e k k e n v e r g e l i j k i n g e n m e t n i s s e n e l k a a r d e m e e s t e r e n z n o t e r e n d e h e t p s y c h o d r a m a b o a l a n t w o o r d t d a a r o p d a t j e k l a c h t e n v e r g a d e r i n g e e n k r i n g g e s p r e k w a a r i n e r s t e e d s o p u i t m o e t z i j n o m d e i n d i v i d u e l e p r o k l a c h t e n b e s p r o k e n w o r d e n w e r d o o k h e t b l e e m e r v a r i n g e n t e g e n e r a l i s e r e n s t a n d b e e l d e n t h e a t e r g e i n t r o d u c e e r d v o o r d e b o z o a l s g e z e g d h e e f t b o a l d e z e t e c h n i e k e n o n t w i k v e n b o u w v o o r d i t p r o j e c t w a s h e t o m g e d o o p t k e l d i n z u i d a m e r i k a w a a r d e o n d e r d r u k k i n g o n t o t k l a c h t e n t h e a t e r b e w i m p e l d o p t r e e d t d e o n d e r d r u k k i n g i n e u r o

de medewerkers van het project werden in plaats meer sophisticated daardoor is het moe hun spelactiviteiten ondersteund door een korte lijker om die als collectief probleem te bestrij cursus over de basiselementen van spel en klachten mensen ervaren die onderdrukking eerder tentheater als medisch probleem dan als het gevolg van het maatschappelijke en politieke systeem klachten theater in een zesde klas het verschil met psychodrama ligt hem in de be deze klas bestond uit zeventien kinderen zes nadering het gaat hier om de individuele erva meisjes elf jongens waaronder vijf kinderen met ring van een collectief probleem bij psychodra een andere dan de nederlandse culturele achter ma werken de begeleiders in het onderbewuste grond de meisjes vormden een duidelijk van de van de patienten bij het theater van de onder jongens onderscheiden groep op het schoolplein drukten wordt heel bewust niet in het onderbe tje kletsten en klitten ze bij elkaar de jongens wuste gewerkt deze vorm van theater wil geen voetbalden een enkeling keek vaak toe in de individuele of medische oplossingen aandragen hoekjes zag ik soms een jongen en een meisje sa door duidelijk te maken dat veranderingen moge men spelen die hebben het met elkaar werd lijk zijn in het sociale patroon dat eigen is aan de me dan verteld een publiek geheim een van de kapitalistische klassemaatschappij wil het een bij jo n gens had het al meer dan een jaar met een drage leveren aan verandering van die maatschap meisje hij haalde haar van huis wachtte op haar pij in revolutionaire zin enz maar niet alle jongens van deze klas hadden al die interesse voor de meisjes de meisjes wel p raktij k van het stand beel dentheater ze tuten zich op kleedden zich modieus ze i n h e t buurtpr oject voelden zich snel bekeken op waarde geschat wordefl 7 over het algemeen waren deze meisjes het project omgaan met elkaar ook groter dan de jongens toch hadden de in de spaarndammer en zeeheldenbuurt in am jongens de macht zij waren toonaangevend in sterdam bestaat sinds 1971 een samenwerkings het gesprek de eersten die reageerden bij een in verband van medewerkers van scholen buurthui springspel soms in groepjes soms onafhankelijk zen bibliotheek ouderw erkgroepen en begelei van elkaar de meiden hadden extra ondersteu dingsin stellingen vanuit deze structuur worden ning nodig projecten georganiseerd met individuele klassen met de juf hebben de kinderen allerlei voorberei en jaarlijks is er een gezamenlijk project waar alle dende spelletjes gedaan en geleerd hoe je stand scholen in de buurt aan deelnemen beelden kan maken omgaan met elkaar was het thema van het geza ook toen ik met de kinderen in de klas werkte menli jke project in het schooljaar 1980 81 de deed ik voorbereidende spelletjes oefenin gen problematiek van de niet nederlandstalige kinde voor het maken van stand beelden ren zou er speciale aandacht in krijgen de aan hieronder beschrijf ik de techniek van het beeld 7 houwen een voorbeeld van de voorbereidende voor alle beeldengroepen wordt een titel be oefening thema beelden en een voorbeeld van dacht het klachtentheater ook nu weer wordt de beelden gevraagd in bewe ging te komen in dit geval slow motion beeldhouwen spelinstructie a in groepjes van twee een is beeldhouwer de beeldhouwen opmerkingen ander is het materiaal dat tot beeld wordt ge deze zesde klas vond het heel leuk om beelden te vormd we spreken soms van klei en boetseren maken ook om beelden te bekijken het was wel eisen aan het beeld het stelt een persoon voor belangrijk dat de stilstaande pe-

riode niet te lang die een bepaalde handeling uitvoert moest duren de beelden die tevoorschijn kwa spelregels die altijd gelden bij het vormen van de men hadden alles te maken met de beleving van beelden de kinderen een sergeant karate een ballerina de kunstenaar beeldhouwer regisseur doet een islamiet in gebed knokken iemand die staat nooit iemand pijn te piesen duimelotje enz opvallend was ook het beeld werkt mee het houdt de houding hier weer dat meisjes als partner meisjes kozen en waarin de kunstenaar het zet vast ook de ex jongens alleen jongens het maken van de beel pressie den veronderstelt natuurlijk een mate van ver er wordt niet gesproken wanneer het beeld trouwdheid met elkaar niet goed begrijpt wat de kunstenaar bedoelt doet de kunstenaar het voor bedoelt de kun thema beelden stenaar bijvoorbeeld dat het beeld de mond boal gebruikt deze techniek als voorbereiding op hoeken omlaag moet trekken en het beeld be het standbeeldentheater grijpt het niet wanneer de kunstenaar met de de deelnemer leert de eigen ervaring met een vingers vorm in de uitdrukking van de mond gesteld thema in beeld te brengen probeert te brengen dan doet de kunstenaar de begeleider verbindt de individuele ervarin het even voor en neemt het beeld het over gen van een thema met elkaar de beelden die het belang van niet spreken is dat het beeld een vertoond worden kunnen uitgangspunt zijn voor weergave is van de voorstelling van de kunstenaar verder onderzoek van het thema in klachtentheea en tegelijk een vertoning van de opvatting over de ter rollenspel of andere werkvormen zoals infor maatschappelijke rol of het karakter en de hande matie zoeken over het onderwerp een opstel ling van het beeld dat hij of zij maakt schrijven een kringgesprek enz de spelleider geeft visuele instructie door van een van de groepsleden een beeld te vormen duide thema beelden spelinstructie lijk zichtbaar voor de hele groep de begeleider noemt een thema in dit geval ge b wanneer de beelden gevormd zijn lopen de weld naar aanleiding van een vorige spelimprovi kunstenaars rond en bekijken de beelden de satie en vraagt de groep hierover een beeld te beelden worden benoemd en of gevraagd een maken maar met het eigen lijf wie een beeld handeling of een beweging te maken vanuit de rol willen tonen komen naar voren gaan met hun die ze denken voor te stellen de kunstenaar rug naar het publiek staan en concentreren zich toetst zo of de houding en de expressie zo karak op het beeld dat ze van het thema willen verto teristiek waren voor het beeld dat het de bedoel nen dan vraagt de begeleider de spelers om el de rol kan uitvoeren kaar hun beeld te laten zien deze beelden blijven de kijkers de andere kunstenaars kunnen een in bevroren houding staan beeld dat anders gein-terpreteerd wordt dan de na verloop van tijd zien we een groot aantal ver oorspronkelijke bedoeling eventueel bijstellen schillende opvattingen ervaringen van het geko c de groepjes wisselen de kunstenaar wordt zen thema klei het beeld kunstenaar stap twee kan zijn het beeld in beweging te zet d wanneer de beelden klaar zijn bekijken de ten kunstenaars opnieuw de gemaakte beelden sa stap drie kan zijn beelden die bij elkaar horen men vormen de kunstenaars een of meer beelden bij elkaar plaatsen bijvoorbeeld iemand die gesla groepen die ogenschijnlijk bij elkaar zouden kun gen wordt naast iemand die slaat nen passen natuurlijk kunnen de spelers ook zelf het them a 8 bepalen het verschil uitdiepen tussen lichamelijke en overgangsopdrachten naar het standbeeldentheea niet lichamelijke

vormen van geweld ter in dit geval zijn we in een klachtentheater vorm verschillende groepjes krijgen opdracht met de verder gegaan met een voorbeeld van geweld van eigen lijven een tableau te maken over een be jongens tegen meisjes paald thema het groepje heeft hierbij de gelegen het normale en alledaagse wordt nu buiten de heid te overleggen over wat en hoe van de verto context geplaatst in deze techniek ineens veel ning minder normaal volgende stap een van de groepsleden krijgt op dracht om vanuit de eigen opvatting over het the klachtentheate r ma een tableau ie vormen van de andere spelers als uitgangssituatie voor het spel in een gesprek over onderdrukking gaven kinde ren me de volgende omschrijvingen onderdruk thema beelden geweld ken is geweld met je mond onrechtvaardig be nadat de begeleidster zelf een voorbeeld had ge handeld worden gekwetst worden geven kwamen de kinderen al snel met ideeën deze omschrijvingen gebruikten we in het project toen er een hele rij met het gezicht naar het omgaan met elkaar schoolbord en de rug naar de klas stond kon het spel beginnen na elkaar vertoonden alle kinde klachtentheater spelinstructie ren de eigen opvattingen in een beeld volgens de a de begeleidster vraagt de kinderen of ze een kijkers ontbraken er nog een aantal geweldvor klacht hebben die ze aan de andere kinderen wil men die beelden werden er nog aan toegevoegd len vertonen we zagen beelden van schoppen slaan trappen een van de kinderen komt naar voren en ver boksen maar ook van geslagen worden geschopt toont haar zijn klacht via een beeldengroep die worden krabben en haren trekken het kernmoment van de klacht aangeeft dit in de beelden zien we dus als vanzelf onderdruk kind regisseur geworden boetseert dus van ande king en onderdrukt worden naar voren komen re kinderen beelden die in een tableau beelden een van de jongens merkte op dat het geweld van groep in stilstaande toestand worden gegroe de meiden veel gemener was dan van de jongens peerd daar kwamen de meiden tegen in opstand om te als het tableau klaar is wordt de andere kinde zien of er echt verschil in vrouwelijk en manne ren gevraagd of ze de klacht herkennen zonodig lijk geweld is maakten we twee nieuwe groepen werken ze het beeld bij we noemen dit beeld de van beelden jongensgeweld meidengeweld actuele situatie de meiden werden uitgebeeld als gemene heksen b een klacht is een klacht omdat we niet tevre haren trekken knijpen krabben kleine hande den zijn met die situatie maar hoe zou het dan lingen maar ook achter de rug om over iemand wel moeten zijn praten vechten met de mond de jongens daaren een van de kinderen maakt een ideaal beeld voor tegen gebruikten in de beelden voornamelijk die situatie als het klaar is wordt de andere kin bruut geweld deren gevraagd of ze het ermee eens zijn andere op de vraag naar het waarom van dit verschil was kinderen kunnen het beeld nog bijwerken het eerste antwoord dat jongens nou eenmaal c nu we gezien hebben hoe het ook zou kun veel sterker zijn dan meisjes maar het grappige nen gaan we terug naar het actuele beeld en we was dat de meiden op een enkele uitzondering na gaan spelen de kinderen van het eerste beeld allemaal veel groter en sterker waren dan de jon gaan weer in hun houding staan het kind dat gens de beklagenswaardige situatie ondergaat in het er waren op dit punt aangekomen verschillende beeld krijgt de opdracht die situatie te doorbre mogelijkheden om op het spel door te gaan ken zodat we uiteindelijk in de ideale situatie uit de verhouding slaan geslagen

worden uitdie komen pen in een spelvoorbeeld naar aanleiding van een het beeld komt in beweging en we gaan toneel concreet geval spelen doorgaan op de oorzaak van de normale ver nu is het vreselijk moeilijk om oplossingen te be schillen tussen jongens en meisjesgeweld denken waardoor je een situatie die voor jou ne 9 gatief is zelf kan veranderen daarom kunnen zaam en alleen achter perplex kijken de twee kinderen die kijken die moeilijke rol overnemen vriendinnen om de klas joelt aan de kant om als ze een betere oplossing zien dat doen ze door david de jongen die het meisje op de knieën in de handen te klappen op dat moment staat speelt als speelde hij romeo men is zo enthous het toneelspel stil en kan het kind dat de situatie siast over deze oplossing dat de begeleidster het stil heeft gezet de rol overnemen het spel is nodig vindt om terug te gaan naar de realiteit klaar als de juiste oplossing is gevonden ofwel als een van de kinderen zegt een oplossing te heb de onderdrukkers overtuigd zijn ben die t echt is zesde oplossing de intentie van de vorige oplos klachtentheater samen spelen sing blijft bewaard maar de vorm is heel anders els maakte een beeld van een gebeurtenis die ze het meisje loopt naar de twee vriendinnen en pas had meegemaakt ze v ond het heel onrecht zegt hun heel duidelijk dat ze het niet leuk vindt vaardig het is een situatie die ze vaker had mee dat de anderen samen weggaan in plaats van gemaakt of had gezien ook de andere kinderen boos te worden nod i gt ze ze uit bij haa r thuis te vonden het heel herkenbaar komen spelen haar tegenspeelsters zijn over het beeld we zien twee meisjes die hand in hand tuigd evenals de klas samen weglopen een meisje blijft achter en kijkt in het klachtentheater zijn het altijd de kind e ren heel bedremmeld naar de weglopende meisjes die besluiten wat de beste oplossing is daarmee hoe zouden we het wel willen eis marja en ju maken ze zelf uit wanneer het spel eindigt ofwel dith overleggen even dan maken ze een beeld omdat de tegenspelers overstag zijn gegaan en de van dr i e meisjes die samen spelen in dit geval klas het ermee eens is ofwel omdat ze het welle springen ze touwtje tjes vinden ook dan kunnen we i n ieder geval te voor alle kinderen is het probleem duidelijk en vreden zijn omdat een belangrijke ervaring be ook de oplossing vinden ze juist maar hoe ko spreekbaar is geworden men we daar het eerste beeld in beweging opdracht voor de co nclu sies ov er bruikbaar rh eid van d e t echni e k kinderen die kijken is om oplossingen te vinden i n h et b asis ond e rw ij s voor het achtergebleven meisje dat gaat als volgt els marja en judith spelen het verhaal de ervaringen in de spaarndammer en zeehel maar marja probeert nu zo te handelen dat ze denbuurt hebben geleerd dat het klachtenthea niet alleen achterblijft wanneer de kinderen die ter een werkvorm is die bruikbaar is in het lage r kijken een betere manier weten klappen ze in de onderwijs doordat ze op speelse wijze ingaat op handen regel dan staat iedereen stil en wordt de dagelijkse ervaringen van de kinderen de marja rol vervangen de betere oplossing de kinde r en leren dagelijkse gebeurtenissen niet wordt dus niet verteld maar gespeeld als normaal en onveranderlijk te zien maar bekij eerste oplossing marja loopt de anderen achter ken ze kritisch en leren er vragen over te stellen na en probeert ze om te kopen met snoep de individuele probleemervaringen worden uit de klas is het hier niet mee eens marja wordt afge eigen schuldfeer getrokken waardoor sommige klapt onderwerpen van de taboelijst geschrapt kunnen tweede

oplossing het meisje loopt de anderen worden achterna dan krijg j ij deze gelijksoortige op jammergenoeg is de vormgevingskant nog te wei lossing wordt ook afgeklapt nig ontwikkeld d erde oplossing het meisje loopt ze achterna kinderen zijn heel knap in het fantaseren van met het verwijt ik zal jou nog s een keer op creatieve oplossingen wanneer ze daarin gestimu mijn verjaardag vragen leerd worden kunnen ze ook uitstekende alterna vierde oplossing het meisje loopt ze scheldend tieven fantaseren voor onbevredigende situaties achterna de reactie van de twee vriendinnen is het stilstaan denk karakter van het standbeeld dat ze nog meer uitdagend gearmd weglopen en dentheater remt hun fantasieprikkels het is be samen terugschelden langrijk om daar rekening mee te houden kinde vijfde oplossing het meisje begint te hu i len en ren zeiden er zelf over op de vraag hoe ze het vilt op de knieën ze strekt de handen smekend vonden om zo n stilstaand beeld te maken u i t en roept och laat me hier toch niet een nou dat vind ik rottig dan krijg je zo n kram p 10 in je benen ja uh het ligt eraan hoe je om in beelden verschillende culturele interpreta staat als je bijvoorbeeld op een been moet ties van een probleem voor je te zien in klassen staan dat is niet leuk met leerlingen uit verschillende taal en cultuur je bent het niet gewend om dat je stil moet milieus heeft het werken met beelden dus zeker staan je beweegt iedere dag dus dan nou ja voordelen voor kinderen speelt de lichamelijke mechanise toch kan je niet zeggen dat er met het klachten ring nog niet zo voorzover die wel geldt de hele theater een uitkomst is gevonden voor het taal dag in de schoolbank zitten proberen ze dat zelf probleem met name de laatste fase van het te compenseren vandaar juist de behoefte aan klachtentheater roept veel verbale discussie op beweging doordat de deelnemers het niet snel eens zijn mijn ervaring is dan ook dat de techniek van de over de gekozen veranderingsstrategieen in prin thema beelden deze kinderen meer aanspreekt cipe is het mogelijk om die hele discussie zwij de techniek is minder streng en biedt meer spel gend te voeren en alleen aan de beelden te laten mogelijkheden werken maar niet veel groepen brengen de daar zoals gezegd zijn de oefeningen vooraf die boal voor vereiste discipline op bijeengebracht heeft niet zo geschikt hoogstens voor de bovenbouw van het basisonderwijs is het als lichame l ijke warming up het zoeken is naar toch nog een pittige speltechniek temeer omdat spel oefeningen en opdrachten waarin het cul er in het basisonderwijs weinig ervaring is met tuurgebonden gedrag en rituelen van alledag uit dramatische werkvormen behalve voor lager en de contexten worden gelicht meer aandacht voor middelbaar onderwijs lijkt me de techniek uiter de vormgevingsaspecten en mogelijke speelstijlen mate geschikt voor vormingswerk vrouwen en lijkt me hierbij heel zinvol actiegroepen een belangrijke voorwaarde is wel voor de waarde van het klachtentheater kunnen dat de groep redelijk homogeen is qua leeftijd we concluderen dat de vorm een aantal spelbar belangen enz zodat de inhoud van het spel voor rieres wegneemt waardoor de drempel tot deel alle deelnemers van belang kan zijn 5 name kleiner is geworden het is ook opvallen d no ten 2 z ie over h et krantentheater van b oal het artikel van ronald bos in moer 1981 2 p 30 38 de vrek is een werkgroep die werkt op de scheids 3 voor dit gedeelte tot en met de fotovoorbeelden heb lijn van onderwijs en welzijnswork in een aantal ne ik het een en ander ontleend aan boals th ea ter of gentiende eeuwse amsterdamse buurten

ze richt th e oppressed p 120 e v zich met name op de wereldorientatie en het creatie 4 z ie oo k het verslag om gaan m et elkaar een uitgave ve proces van opvoedingssituaties met kinderen ze van vrek doet dat vanuit de koppeling begeleiding ontwikkel 5 bin nenkort verschijnt bij de nederlandse s tichting ling daarbij stelt de vrek zich ten doel min of voor k unstzinnige vorming m uur h uizen 9 3811 e c meer regelmatig met werkwijzen produkten te ko amersfoort tel 033 1 7 34 3 in de serie nskv men die in bredere kring bruikbaar zijn ter verbete sch rif ten een uitvoeriger versie van dit artikel onder ring van de opvoedingssituatie van arbeiderskinderen de titel klachtentheater standbeelden in beweging praktisch betekent dat dat de vrek wereldorientatie inhouden zo mogelijk buurtgericht en creatieve werkvormen ontwikkelt dat doet ze in combinatie l itera tuur ze begeleidt en werkt mee aan de uitvoering hiervan in de verschillende opvoedingssituaties de daaruit a ugusto boal thea ter o f th e opp ressed u rizen b oo ks voortvloeiende ervaringen worden gepubliceerd new york 1 979 voorts levert de vrek een bijdrage aan het noodza a ugusto boal jeux pou r acteurs et non acte urs pra tique kelijke voorwaardenscheppende werk voor onder du th e3 tre de l opp rime m aspero paris 1 978 wijsvernieuwing en verbetering in de buurten waar au g ustobal stop c est magique l es techniq ues actiees wordt gewerkt beleidsnotitie februari 1980 d expression hachette paris 1980 vrek le nassastraat 5 1052 bd amsterdam tel 020 84u069 11